

סנהדרין כט

עניין: טענת הנחש

שולחן ערוך חו"מ סי' לב

ב' השוכר עידי שקר להוציא מנה מראובן לשמעון ^א לפטור מדיני אדם ^ב וחייב בדיני שמים. הגה ^ג ודווקא שלא היה חייב לו אבל אם היה חייב לו רק שאלו העדים הם שקרים פטור מדיני שמים אבל עבר על מדבר שקר תרחק ^ד וכן אם לא שכן אלא יפיתה אותן בדברים שיעידו שקר ^ה וכל זה

ש"ך חו"מ סי' לב אות ג'

[הג"ה. ולע"ד לכאורה נראה לראיה לדברי המוספות, מהא דאמרין בסנהדרין פרק זה דורר דף כ"ט ע"א, מנין שאין טוענים למסית, מנחש הקדמוני, דאמר ר' שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען, ומפני מה לא טען לו הקצ"ה, לפי שלא טען הוא, מאי הוה ליה למימר, דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, עכ"ל. וטעם דאמרין אין-שליח לדבר עבירה, הוא נמץ משום אותה טענה דדברי הרב כו', ואי חימא דדדיני שמים חייב, הא התם דיני שמים הוי, וא"כ לא הוי מועיל הטענה דדברי הרב נגד הקצ"ה, משום דדיני שמים הוי*^א. ואע"ג דאיתא במדרש רבה [בראשית כ' ד] שדנו אותו בסנהדרין של ע"א, מ"מ דין שמים הוא, אלא ודאי אין שליח לדבר עבירה אפילו דדיני שמים. ויש לדחות דדוקא ודו"ק]. ועיין לקמן סימן ח"מ

חתם סופר אה"ע ח"א סי קנ

הנחש שהיה נידון דייני שמים. ולפע"ד ליישן דדוקא בשוכר הוא חייב דייני שמים אבל המסית להשכיר עדי שקר אי"ל דפטור מכלום [ע"י בקל"ח שס], וא"כ פטור הנחש על אכילת אדם שהוא מסית להשכיר לאדם ופטור אפילו דייני שמים רק שיש לחייב על אכילת האשה גופא, ולפי"ז יש לומר

חתם סופר תורת משה פרשת וזאת הברכה

מנין שאין עושין למסית מנחש הקדמוני וכו' מאי הוה ליה למימר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. ולי"ט הא הנחש היינו הסם שממונה להסית אי"כ מה חטאו. נ"ל דיו להסית לחור שהאכל אבל הסית עוד לחור שהסית את אישה ולא נתמנה שיסית המוסת להסית אחרים ששוכר לא יכיר לו הקנה כי המחטוי אחרים אין מספקין בידו לעשות תשובה, אמנם הנחש השיב אמרי אחרים גם כי הסית חור לבעלה מ"מ ישיב הוא דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא ישמע לה, אמנם זה גופי ה"מ מעשה נחש להסית לאדם שלא ישיב דברי מי שומעין כ"י).

שם משמואל בראשית תרע"ח

וי"ל עוד עפ"י דברי הרמב"ם (סוף פ"ב מהל' ממרים) דבכל הגזירות והסייגים אם יאמר שהוא מן התורה הרי זה עובר משום בל תוסיף, אלא צריך שיאמר ויפרש שזה מן התורה וזה משום סייג, כיצד אם יאסור בשר עוף בחלב ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הר"ז עובר משום בל תוסיף, אבל צריך שיאמר ויבאר שבשר עוף בחלב מותר מן התורה, אבל אנו נאסור אותו ונודיע לעם שהיא גזירה שלא יבוא לידי עבירה, לומר כשם שהעוף שלא נתפרש מותר כך בשר החי וכו'. ולפי"ז אדה"ר שהעמיד האתנחתא בתיבות ולא תאכלו ממנו והפריש הנגיעה מן האכילה, אין זה בכלל בל תוסיף, אבל חוה שכללה הנגיעה עם האכילה עברה על בל תוסיף:

ונראה לפרש שכפי שאמר אדה"ר ה"י כשורה וחיה שגגה שגגה קלה בנגינות הטעמים. והיינו דבכתוב ולא תגעו בו מוטעם באתנחתא, ולפי"ז קאי פן תמיתון אכל מה דכתיב לעיל מיני' בין אאכילה בין אנגיעה, אבל אדה"ר היתה כוונתו להטעים האתנחתא בתיבות לא תאכלו ממנו, ועל איסור אכילה לא ה"י בדעתו לומר לה שום טעם, שבאמת העבירה עצמה

אבות דרבי נתן פ"א ה"ה

(ה) ויעשו סייג לתורה. ועשה סייג לדברך כדרך שעשה הקב"ה סייג לדבריו. ואדם הראשון עשה סייג לדבריו. תורה עשתה סייג לדבריה. משה עשה סייג איזהו סייג שעשה אדם הראשון לדבריו הרי הוא אומר (בראשית ב' ז) ויצו ה' אלהים על האדם מכל עץ הגן אכל תאכל וגו' כי ביום אכלך וגו' לא רצה אדם הא' לומר לחור כדרך שאמר לו הקב"ה אלא כך אמר לה ועשה סייג לדבריו יותר ממה שאמר לו הקב"ה ומפרי העץ אשר ²³ בגן אמר אלהים וגו' ולא תגעו בו פן תמותון שרצה לשמור את עצמו ואת חוה ²⁴ אפי' בנגיעה. באותה שעה היה נחש

מהרש"א ח"א

הרבה טענות היה לו לנחש כו'. מאי ה"ל דברי הרב כו'. יש לדקדק מאי הרבה טענות דקאמר דאין זה רק טענה אחת ויש לפרש הא דמיייתי שכל המוסיק גורע והוא טענה אחרת שאלו לא הוסיפה על זווי הש"י בנגיעה לא היו נכשלים באכילה ומה שיש לדקדק צענין